مجلّهٔ جغرافیا و توسعهٔ ناحیه‌ای، سال پانزدهم، شمارهٔ ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۶، شمارهٔ پیاپی ۲۹

DOI: 10.22067/geography.v15i2.47495

سرمایه‌گذاری خانوادگی با منشأ شهری؛ راهبردی برای توسعهٔ پایدار روستایی (مطالعهٔ موردی: دهستان صائین‌قلعهٔ شهرستان ابهر)

احمد رومیانی (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران، نویسندهٔ مسئول)

roumiani.ah@mail.um.ac.ir

حمید شایان (استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران)

اکبر دهبانژاد (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران)

حامد روشنایی (دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی شهری،گروه جغرافیا، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران)

صص ٤٤ ـ ۲۱

چکیده

هدف: هدف از این تحقیق، بررسی نقش سرمایه‌گذاری خانوادگی با منشأ شهری و تأثیرات آن در پایداری روستاهای محدودهٔ موردمطالعه است. پژوهش حاضر براساس پاسخ‌گویی به این سؤال‌های کلیدی شکل گرفته است: ۱- آیا سرمایه‌گذاری خانوادگی، در محدودهٔ موردمطالعه موجب توسعهٔ روستاها شده است؟ ۲- سرمایه‌گذاری‌های خانوادگی چه اثرهایی در اقتصاد جوامع محلی داشته است؟

روش: نوع تحقیق کاربردی است و روش مورداستفاده توصیفی- تحلیلی و همچنین، روش گردآوری داده‌ها، پیمایشی است. برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از روش توصیفی (میانگین، انحراف‌معیار و واریانس) و استنباطی (آزمون‌های فریدمن، ویلکاکسون و کروسکال والیس، تی دو نمونه‌ای مستقل) بهره گرفته شده است. جامعهٔ آماری تحقیق در سطح دهستان صائین‌قلعه ۵۷۰۲ نفر برآورد شده است که با استفاده از فرمول اصلاح‌شدهٔ کوکران، تعداد ١٤٩ نمونه به‌صورت تصادفی ازبین جمعیت روستایی محدودهٔ موردمطالعه انتخاب شده‌اند.

یافته‌ها/ نتایج: یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که میانگین معیارهای به‌کارگرفته‌شده بالاتر از حد متوسط ارزیابی‌شده است؛ بنابراین، سرمایه‌گذاری توانسته است زمینه را برای بهبود اشتغال‌زایی، درآمدزایی، مشارکت و همکاری و کاهش مهاجرت فراهم

تاریخ دریافت: ۱۳۹٤/۱۲/۱۸ تاریخ تصویب: ۱۳۹۵/۱۱/۰٤

کند و توسعهٔ پایدار را در محدودهٔ موردمطالعه به‌همراه داشته باشد. این یافته نشان می‌دهد که روستا با تحولات گسترده‌ای در زیرساخت و پروژه‌های عمرانی روبه‌رو بوده‌اند.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتیجهٔ به‌دست‌آمده می‌توان اظهار کرد که سرمایه‌گذاری خانوادگی با منشأ شهری در روستاهای عمیدآباد، پیرزاغه و ارهان هر کدام به‌ترتیب بیشترین جذب سرمایه‌گذاری خانوادگی را داشته‌اند و زمینه را برای پایداری آن‌ها فراهم کرده است.

کلیدواژه‌ها: سرمایه‌گذاری خانوادگی، منشأ شهری، توسعهٔ پایدار روستایی، دهستان صائین‌قلعه.

۱. مقدمه

مسئلهٔ کاهش فقر و ایجاد درآمد و اشتغال، از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین مسائل در مبحث توسعهٔ روستایی محسوب می‌شود؛ بنابراین، اگر هدف توسعه را به‌طورمشخص رهایی از چنگال فقر و کاهش سطح آن ازطریق ایجاد اشتغال برای فقرای روستایی، تأمین حداقل نیازهای اساسی قابل‌قبول برای همه، بالابردن بهره‌وری، تعادل بیشتر بین حوزه‌های جغرافیایی و طبقات اجتماعی و اقتصادی، تمرکززدایی و مشارکت مردم در تصمیم‌گیری، تأکید بر اعتمادبه‌نفس جمعی و ملی و توازن و بهبود کیفیت محیط زندگی تعریف کنیم، جامعه و مناطق روستایی یکی از کانون‌های مهم برای برآورده‌ساختن این اهداف خواهند بود. همچنین، توسعهٔ روستایی سهم بسیاری در دست‌یابی به اهداف کلی توسعه در سطح ملی خواهد داشت (جمعه‌پور، ۱۳۸٤، ص. ٥٦)؛ بنابراین، یکی از راهبردهایی که می‌تواند از چالش‌های توسعه روستایی بکاهد و نتایج مثبتی در توسعهٔ روستایی به‌همراه داشته باشد، نقش کلیدی پیوندهای روستایی- شهری در فرایند توسعه، ازطریق جریان مبادلات مالی و پولی است (لینچ[1]، ۱۳۸٦، ص. ٦). این جریان می‌تواند سه شکل مختلف داشته باشد:

الف- سرمایه می‌تواند ازطریق بانک‌ها و مؤسسات مالی شهری و روستایی در قالب اعتباراتی باشد که دراختیار کشاورزان و افراد شاغل روستایی قرار داده می‌شود؛

1. Lynch

ب- سرمایه‌گذاری در توسعهٔ فعالیت‌های فردی- خانوادگی و صنایع روستایی ازطریق بخش خصوصی یا دولتی یا پروژه‌های اهدایی باشد؛

ج- ممکن است به شکل پول‌هایی باشد که ازسوی ساکنان شهر برای اقوام ساکن در روستا حواله می‌شود (صرامی، ۱۳۸٦، ص. ۱۰۱).

این جریان‌ها بین مناطق شهری و روستایی در کشورهای درحال‌توسعه می‌توانند منجر به تسهیل فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی شود و به تشکیل سرمایهٔ اقتصادی و اجتماعی کمک کند (ژانگ، ژانگ، روزیال و بچر،[1] ۲۰۰٦، ص. ٤٤٧). به‌همین‌دلیل، پارادایم‌های جدید توسعه، شبکه‌ها و جریان‌ها را درنظر می‌گیرد؛ زیرا، جریان‌ها و پیوندهای بین نواحی روستایی و شهری مهم است (سعیدی و تقی‌زاده، ۱۳۸٤، ص. ۳٦).

برخی از جریان‌ها و پیوندهای روستایی- شهری می‌توانند برای هریک از نواحی مساعد باشند؛ اما باید توجه داشت که منافع خالص می‌توانند به شیوه‌های گوناگونی جریان یابند و درنتیجه با گذشت زمان از یک مکان به مکان دیگر تغییر کنند (محمدی‌یگانه و حسین‌زاده، ۱۳۹۲، ص. ٥٦). به‌عبارت‌دیگر، در کشورهای درحال‌توسعه، افزایش تعاملات روستا- شهری در قالب سرمایه‌گذاری خصوصی با منشأ شهری به ارتقای هماهنگی عمودی کمک می‌کند و به ظرفیت‌سازی نهادهای محلی و منطقه‌ای، تأمین زیرساخت‌ها و توسعهٔ سرمایهٔ انسانی منجر می‌شود و نیز زمینه را برای شکل‌های زیر فراهم کند: الف) عوامل جغرافیایی: موقعیت روستا، بازارهای محلی، تغییر در دسترسی به زیرساخت‌های ارتباطی، هزینه‌های حمل‌ونقل و بهبود محیط تجاری، تقویت رشد درون‌زا؛ ب) ترکیبی از سیاست‌های بالا به پایین و پایین به بالای موردنیاز؛ ج) ظرفیت‌های مناطق، موردتوجه قرار گیرد (سازمان همکاری اقتصادی و توسعه[2] ،۲۰۱۲، ص. ۱۱-۹). در همین رابطه، نظریهٔ اقتصاد کلاسیک نشان می‌دهد که امکان رخنه به پایین نیز از نواحی شهری به نواحی روستایی وجود دارد (فریدمن[3]، ۱۹۸۲، ص. ۲٥)؛ بنابراین، یکی از ویژگی‌های سکونتگاه‌های انسانی پویایی آن است. در گذر زمان، پویایی در فضا به مدد تبادلات، تغییر شکل‌ها و نقل‌وانتقال‌هایی انجام می‌شود که همواره خود را

1. Zhang, Zhang, Rozelle & Boucher
2. Organization for Economic Cooperation and Development
3. Friedmann

به‌صورت جابه‌جایی جمعیت، جریان کالا، انرژی، اطلاعات و سرمایه نشان می‌دهد (تقیلو و عبدالهی، ۱۳۹۲، ص. ۳۰).

بدون‌شک، یکی از مصادیق عینی مکانی تبادلات و جریان کالا، سرمایه، اطلاعات و انرژی بین روستا و شهر است. فضاهای شهری با هراندازه و مقیاس به‌عنوان نظامی اقتصادی و اجتماعی حوزهٔ نفوذ عملکردی دارند و حوزهٔ عملکردی آن‌ها معمولاً شامل چندین فضای روستایی می‌شود (معیدفر و اکبری، ۱۳۸۵، ص. ۷۷)؛ بنابراین، سرمایه‌های انتقال‌یافته از شهر به روستا به‌عنوان منبع مهم سرمایه‌گذاری فردی- خانوادگی و ارتقای کارآفرینی و مهارت مطرح شده‌اند که نقش مؤثری در مالکیت سرمایه و کسب درآمد و تنوع‌بخشی به آن و درنتیجه، تقویت توان تولید خانوار، افزایش سطح زندگی و تقویت شبکه‌های اجتماعی محلی (جانسون[1]، ۱۹۹۳، ص. ۱۳۱)، کاهش فقر، ایجاد اشتغال و درآمد، پایداری اکولوژیک و فراهم‌کردن زمینهٔ رفاه و بهزیستی روستاییان دارد (اسکایپ[2]، ۱۹۹٦، ص. ۳-۲)؛ بنابراین، آنچه امروزه اهمیتی روزافزون می‌یابد، این واقعیت است که نه‌تنها جوامع به‌صورت‌کلی، بلکه جماعت‌های روستایی نیز درحال پیچیده‌ترشدن روزافزون هستند. این‌گونه پیچیدگی در تنوع-پذیری الگوهای فعالیت و جابه‌جایی افراد، خانوارها و نهادها و به‌صورت‌کلی در حجم روزافزون جریان داده‌ها، سرمایه، نوآوری و غیره به‌خوبی قابل‌ردیابی است (سعیدی، ۱۳۸۵، ص.٤). هدف از این تحقیق، بررسی سرمایه‌گذاری‌های خانوادگی با منشأ شهری و نقش آن در توسعهٔ پایدار روستایی در محدودهٔ موردمطالعه است و به‌دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال‌ها است:

- آیا سرمایه‌گذاری خانوادگی، در محدودهٔ موردمطالعه توسعهٔ روستاها را به‌همراه داشته است؟
- سرمایه‌گذاری‌های خانوادگی، چه اثرهایی در اقتصاد جوامع محلی داشته است؟

۲. پیشینهٔ تحقیق

با توجه به طرح مسئله و مبانی نظری و دیدگاه مطرح‌شده، در چند سال اخیر مطالعات متعددی در کشور و خارج انجام شده است که به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌شود.

---
1. Johnson
2. ESCAP

در مطالعه‌ای، رضوانی، اکبریان رونیزی و رجایی (۱۳۸٦) به پیوندها و مناسبات متعدد بین مناطق شهری و روستایی اشاره کردند که یکی از این پیوندها و مناسبات، مبادلات پولی و مالی بود. از دیدگاه آن‌ها، وجوه ارسالی مهاجران به خانواده‌های خود در روستاها و نیز سرمایه‌گذاری آن‌ها در فعالیت‌های کشاورزی، یکی از زمینه‌های انتقال سرمایه و سرمایه-گذاری در روستاها است که می‌تواند نقش مهمی در رشد و توسعهٔ نواحی روستایی داشته باشد.

حیدری‌مکرر و احمدی (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان «چالش‌های سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی سیستان» با استفاده از روش‌های توصیفی- تحلیلی و میدانی به این نتیجه رسیدند که عوامل محیطی بیشترین تأثیر را بر سرمایه‌گذاری روستاییان در روستایشان داشته است و بعد از آن، عوامل اقتصادی، کالبدی و اجتماعی به‌ترتیب بیشترین تأثیر را داشتند.

عینالی و رومیانی (۱۳۹۱) در مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی نقش سرمایه‌گذاری خانوادگی با منشأ شهری در توسعهٔ روستایی با تأکید بر بخش کشاورزی در روستای کامشکان (دهستان حصار ولیعصر- شهرستان بوئین‌زهرا)» با استفاده از روش‌های توصیفی- تحلیلی و میدانی به تأثیر مثبت سرمایه‌گذاری خانوادگی با منشأ شهری در فعالیت‌های کشاورزی در روستای نمونه دست یافتند؛ به‌طوری‌که بیشترین تغییرهای معنادار در بهبود شاخص‌های توسعهٔ روستایی به‌ویژه در مؤلفه‌هایی ازقبیل بهسازی مسکن، کیفیت کالبدی و تنوع منابع درآمدی خانوار می‌توان اشاره کرد.

راکودی[1] (۲۰۰۲) به این نتیجه دست یافت که بین سرمایه‌گذاری در زمینه‌های کشاورزی و افزایش بازدهی اقتصادی در سطوح مختلف آن‌ها رابطهٔ مثبتی وجود دارد؛ به‌طوری‌که منجر به بهبود تولید، اقدامات پس از برداشت محصول و افزایش درآمد و ایجاد اشتغال می‌شود؛ برای مثال، پیوندهای بین اقتصاد روستایی و شهری با استفاده از هر یک دلار سرمایه‌گذاری بیشتر در کشاورزی آفریقا، باعث ۱/۵ دلار بازده غیرکشاورزی می‌شود؛ درحالی‌که در آسیا این رقم ۱/۸ دلار است.

1. Rakodi

دیلون، شرما و ژانگ[1] (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان «برآورد تأثیر سرمایه‌گذاری روستایی در نپال»، با استفاده از روش‌های توصیفی- تحلیلی و میدانی به این نتیجه رسیدند که بیشتر مردم محلی روستاهای نپال کشاورز هستند؛ بنابراین، امرارمعاش آن‌ها ازطریق کشاورزی تأمین می‌شود؛ آن‌ها با سرمایه‌گذاری در کشاورزی و زیرساخت‌های روستایی توانسته‌اند فقر را کاهش دهند و سبب بهبود جاده‌ها برای حمل‌ونقل، بهبود آبیاری و افزایش بهره‌وری کشاورزان شوند.

اسابوهین[2] (۲۰۱٤) در مطالعه‌ای با عنوان «سرمایه‌گذاری بزرگ‌مقیاس در زمین‌های کشاورزی و نهادهای محلی در آفریقا» با استفاده از روش‌های توصیفی- تحلیلی و میدانی به این نتیجه دست یافت که سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده در زمین‌های کشاورزی با استفاده از نهادهای محلی توانسته است زمینه را برای پایداری توسعهٔ روستاییان فراهم کند؛ به‌طوری‌که سبب کاهش مهاجرت، ایجاد اشتغال‌زایی و درآمدزایی مناطق روستایی در محدودهٔ موردمطالعه شده است.

ونگ[3] و همکاران (۲۰۱٤) در مقاله‌ای با عنوان «سرمایه‌گذاری آسیایی‌ها در مقیاس‌های کوچک معادن مناطق روستایی در کامرون» با استفاده از روش‌های توصیفی- تحلیلی و میدانی به این نتیجه رسیدند که با گسترش سرمایه‌گذاری و مطابق مقررات و قوانین ملی، جریان چندبعدی به‌وجود می‌آید که می‌تواند زمینه را برای بهبود توسعه در مناطق دورافتاده فراهم کند و مهاجرت‌های معکوس از شهرها به مناطق روستایی را به‌همراه داشته باشد.

۳. روش‌شناسی تحقیق

۳. ۱. روش تحقیق

پژوهش حاضر ازنوع کاربردی و روش مورداستفاده توصیفی- تحلیلی است. برای گردآوری داده‌ها از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی (پرسش‌نامه) استفاده شده است و برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از آزمون‌های توصیفی (میانگین، انحراف‌معیار و واریانس) و استنباطی (آزمون‌های فریدمن، ویلکاکسون و کروسکال والیس و تی دو نمونه‌ای مستقل) بهره گرفته

1. Dillon, Sharma & Zhang
2. Osabuohien
3. Wenga

شده است. سه روستای ارهان، عمیدآباد و پیرزاغه فضاهای جغرافیای در محدودهٔ موردمطالعه هستند. انتخاب این سه روستای نمونه به این دلیل بوده است که به‌دلیل قرارگرفتن در موقعیت جغرافیایی کنارهٔ جاده‌های اصلی مناطق صنعتی ابهر- زنجان و جریان سرمایه‌گذاری‌های شهری به روستاها، نسبت به دیگر روستاهای اطراف بیشتر موردتوجه قرار گرفته‌اند. جامعهٔ آماری، روستاییان روستاهای یادشده هستند که طبق سرشماری سال ۱۳۹۰، ۵۲۰۲ نفر جمعیت برآورد شده است که براین‌اساس، ۱٤۹پرسش‌نامه ازطریق فرمول اصلاح‌شدهٔ کوکران[1] به‌عنوان حجم نمونه انتخاب شد که $p = ۷۰$، $q = ۳۰$ و $D = ۰/۰۵$ درنظر گرفته شده است و با سطح ۰/۹۵ اطمینان محاسبه گردیده است. انتخاب افراد در سطح هر روستا، به‌صورت تصادفی ساده انجام شد تا اصل فرصت برابر برای انتخاب عادلانه رعایت شده باشد. برای ارزیابی پایایی داده‌ها از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد که پایایی پرسش‌نامه، ۸٤/۵۰ درصد محاسبه شده است که نتایج بیانگر همبستگی بالا برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها و پرسش‌نامه است.

جدول ۱- شاخص‌ها و معرف‌های پژوهش

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹٤

بعد	شاخص‌ها	متغیرها
سرمایه‌گذاری خانوادگی با منشأ شهری (متغیر مستقل)	مالی (اقتصادی)	سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های کشاورزی و زراعی، دامداری، باغات، شیلات، خدمات و کارآفرینی، خدمات آب و برق، بهداشت و درمان، ابزار ماشین و وسایل‌نقلیه، مسکن، تجهیزات و تسهیلات.
توسعهٔ پایدار (متغیر وابسته)	اشتغال‌زایی	ایجاد اشتغال در فعالیت‌های کشاورزی، دامداری، باغات، شیلات، خدمات و توسعهٔ فعالیت‌های کارآفرینی
	درآمدزایی	تنوع‌بخشی به منابع درآمدی خانوار، پس‌انداز برای تأمین غذا و پوشاک، پس‌انداز برای تفریح و مسافرت.
	کاهش مهاجرت	کاهش مهاجرت ساکنان به‌ویژه جوانان، مهاجرپذیری روستاها، جذب سرمایه‌گذاری مهاجران و کارآفرینان ساکن در شهر با منشأ روستایی، درون‌کوچی و بازگشت مهاجران سال‌های قبل.
	مشارکت و همکاری	همکاری برای سرمایه‌گذاری در امور روستا، مشارکت در تأمین هزینه‌های عمومی، همیاری در تأمین هزینه‌های خدمات، همدلی اهالی روستا با سرمایه‌گذاران، امنیت برای سرمایه‌گذاری.

1. $n = n'/[2 + (n'/N)]$

ادامه جدول ۱

بعد	شاخص‌ها	متغیرها
توسعهٔ پایدار (متغیر وابسته)	تغییرات کاربری	تغییرات زمین‌ها (زمین‌های آبی، دیم، باغات، تعداد قطعات زمین)، تغییرات کاربری‌ها در دامنه‌ها و مراتع محدودهٔ بافت روستا.
	زیرساخت‌ها	بهبود راه‌های ارتباطی، بهبود مسکن، تجهیزات خصوصی‌سازی.
	تغییرات محیطی	حاصل‌خیزی منابع، کاهش تنوع پوشش گیاهی به‌دلیل توسعهٔ دامداری‌ها، تخریب پوشش گیاهی به‌دلیل خاک‌برداری و ساخت‌وساز مساکن.

۳. ۲. معرفی منطقهٔ موردمطالعه

دهستان صائین‌قلعه از توابع شهرستان ابهر، در فاصلهٔ ۲۵۱ کیلومتری غرب تهران و ٦٥ کیلومتری استان زنجان در محور ارتباطی جادهٔ تبریز- تهران (جادهٔ ترانزیت) و بزرگراه قزوین- زنجان قرار گرفته است. به‌دلیل موقعیت جغرافیایی که منطقهٔ ابهر دارد، یکی از مناطق صنعتی کشور به‌شمار می‌آید. در روستاهای شهرستان ابهر، فعالیت‌ها متنوع ازجمله کسب‌وکارهای صنعتی متنوع وجود دارد. در سطح (روستاهایی) دهستان صائین‌قلعه، گروه‌های عمدهٔ شغلی به‌ترتیب بیشتر در بخش کشاورزی، دامداری، صنایع روستایی، باغداری و کارگر فصلی هستند که بیشتر درآمد دهستان ازطریق کشاورزی و دامداری تأمین می‌شود.

جدول ۲- سرمایه‌گذاری خانوادگی در روستاهای موردمطالعه

مأخذ: فرمانداری شهرستان ابهر، ۱۳۹۳

روستا	زمینه‌های سرمایه‌گذاری	تعداد	اشتغال‌زایی
عمیدآباد	گاوداری صنعتی شیری	۷	۲۱
	پروش و بسته‌بندی ماهی	٤	۱۲
	کارخانه‌های پنیرزنی	۳	۱۰
	مرغداری	۲	۱۲
	کشاورزی و باغات (قطعه)	۲۰	۲٥
پیرزاغه	پرورش مرغداری و تولید گوشت	۳	۹
	خشک‌کردن سبزیجات و میوه‌جات	۱	۱۱
	گاوداری	۱	٤
	پرورش ماهی	۱	۳
	کشاورزی و باغات	۱۳	۱٥
ارهان	گاوداری شیری	٤	۸
	صنایع بسته‌بندی خشکبار	۱	۱٤
	پرورش قارچ و بسته‌بندی‌کردن	۱	۳

جدول (۳) روند افزایش خانوارهای روستایی در سال‌های ۱۳۹۰–۱۳٤٥ را نشان مـی‌دهـد. حجم جمعیت در هر سه روستا روبه‌افزایش بوده است؛ اما، میزان رشد متوسط سـالیانه نشـان می‌دهد که در هر سه روستا و در همهٔ مقاطع، مهاجرفرستی قابل‌ملاحظه‌ای وجود داشته است:

جدول ۳- نرخ رشد جمعیت در روستاهای موردمطالعه (۱۳۹۰–۱۳٤٥)

مأخذ: فرمانداری شهرستان زنجان، ۱۳۹۳

نرخ رشد جمعیت روستاها از سال‌های ۱۳٤٥–۱۳۹۰										
روستاها	سال	۱۳٤٥	۱۳٥٥	نرخ رشد (درصد)	۱۳٦٥	۱۳۷٥	نرخ رشد (درصد)	۱۳۸٥	۱۳۹۰	نرخ رشد (درصد)
ارهان	جمعیت	۷۸۰	۹۳۰	۱/۷۷٤	۱۱۱٦	۱۱۷٤	۰/٥۰۸	۱۱۹٥	۱۲۱٦	۰/۰۱۷٤
عمیدآباد	جمعیت	۱۷۲٦	۱۸۹۰	۰/۹۱۲	۲٥۳٤	۲٥۸۳	۰/۱۹۲	۲٤۸۲	۲٥٦۸	۰/۳٤۱
پیرزاغه	جمعیت	۱۱۸۰	۱۳۲٦	۱/۱۷۳	۱۷۱۲	۱۸۷٥	۰/۹۱٤	۱۸۹٥	۲۰۰۳	۰/٥٥٦

٤. مبانی نظری تحقیق

توسعه، جریانی چندبعدی است که مستلزم ایجاد تغییـرات اساسـی در سـاخت اجتمـاعی، طـرز تلقـی عامـهٔ مـردم و نهـادی ملـی و نیـز تسـریع رشـد اقتصـادی، کـاهش نـابرابری و ریشه‌کن‌کردن فقر مطلق است و هدف از آن، رسیدن به یک نوع پایـداری و هم‌زمـان حرکـت روبه‌جلو است؛ بنابراین، به مفهوم تأمین آرزوها و ایده‌ها در ارتباط با بینش‌ها و نیازمنـدی‌های انسان‌ها است (رومیانی، ۱۳۹۲، ص. ۳٦). این مفهوم بسیار پیچیده و چندبعدی است که در آن رگه‌های ارزشی را می‌توان یافت. در مفهوم توسعه می‌تـوان مفـاهیم ترقـی و تکامـل، تغییـر و تحویل و دگرگونی، رشد و بهبـود و نوسـازی را مشـاهده کـرد (لهسـاییزاده، ۱۳۸۷، ص. ۸) شاید مفهوم توسعه جزو آن دسته از مفاهیمی باشد که متناقض‌ترین تعـاریف دربـارهٔ آن ارائـه شده است و هر صاحب‌نظری با توجه به عقاید، آرمان‌ها، گرایش‌ها و محـدودیت‌هـای خـود، توسعه را به‌صورتی خاص مجسم کرده است. افزون‌براین، توسعه با توجه به شـرایط زمـانی و مکانی پدیده‌ای نسبی است که علاوه‌بر بهبود در میزان تولید و درآمد، شامل دگرگونی اساسـی در ساختمان‌های نهادی، اجتماعی، اداری و همچنین، وجه نظرهـای عمـومی مـردم اسـت. در بسیاری موارد، حتی عادات و رسوم و عقاید مردم را نیز دربر می‌گیرد (پاپلی‌یزدی و ابراهیمی، ۱۳۸۱، صص. ۳۳–۳۲)؛ بنابراین، امروزه، توسعه همپای زندگی بهتـر تلقـی می‌شـود و جوامـع

نسبت بـه گذشـته از آن بیشـتر منتفـع می‌گردنـد (پـاپلی‌یـزدی و ابراهیمـی، ۱۳۸۱، ص. ۳۲؛ توانبخش و ارجمند سیاه‌پوش، ۱۳۸۸، ص. ١٥٦)؛ بنابراین، توسعه را باید به‌صـورت محلـی و بومی تعریف کرد (بازرگان، محمدی یگانه و رابط، ۱۳۸۹، ص. ۳۷) کـه بتوانـد منـافع غالـب مردم را تأمین کند (دی‌دیاس، دبلیو و امانایاک[1]، ۱۳۸۳، ص. ۱۷).

در چند دهۀ اخیر، روابط و مناسبات روستا-شهری در کشورهای درحال‌توسـعه به‌سـرعت گسترش‌یافته است و بهبود زیرساخت‌های ارتباطی و نظام دسترسی نقش مهمی در ایـن زمینـه ایفا کرده‌اند؛ به‌طوری‌که، این روابط با توجه به ویژگی این سـکونتگاه‌ها و پویـایی اجتمـاعی- اقتصادی آن‌ها در نظام فضایی موردتوجه برنامه‌ریزان قرارگرفته است و توانسته اسـت اثرهـای متنوع و گسترده‌ای بر هم داشته باشند؛ به‌گونه‌ای که امروزه شرایط موجـود در سـکونتگاه‌های روستایی و شهری بیشتر از اینکه از ویژگی‌های درونی آن‌ها متأثر باشد، به‌شـدت تحـت تـأثیر کم‌وکیف مناسباتی است که در زمینه‌های مختلف بین آن‌ها وجود دارد (رومیـانی، ۱۳۹۲، ص. ٤٥).

فرصت آغازشدن جریان‌های غیررسمی پـول از سـرمایه‌گـذاران شـهری بـه خویشـاوندان روستایی، یکی از مهم‌ترین انگیزه‌هـای مهاجرت‌هـای روسـتایی- شـهری اسـت؛ به‌طوری‌کـه ساکنان شهری برای کمک به خویشاوندان روستایی خود، در ایام سـال پـول ارسـال مـی‌کننـد (رضـوانی و همکـاران، ١٣٨٦، ص. ٤)؛ بنـابراین، جریـان انتقـال سـرمایه از شـهر بـه منـاطق روستایی عمدتاً در چند مرحله صورت می‌گیـرد کـه در مرحلـۀ اول، بایسـتی سـرمایه‌گـذاری ملی- منطقه‌ای در زیرساخت‌های توسعه انجام شـود کـه زمینـه را بـرای مقرون‌به‌صـرفه‌بـودن فعالیت اقتصادی برای صاحبان سرمایه‌های کوچک مهیـا کنـد و در مراحـل بعـدی، بازارهـای مناسب در مناطق روستایی همراه با سیاست‌های تشویقی مـی‌تواننـد زمینـۀ رشـد و توسـعه را تسهیل کننـد (پژوهشـکدۀ مـدیریت شـهری و روسـتایی، ۱۳۹۰، ص.٢٤٠)؛ بنـابراین، فراینـد سرمایه‌گذاری فردی با منشأ شهری پاسخ مناسبی به چالش‌های مرتبط با متنـوع‌سـازی اقتصـاد مناطق روستایی و بهبود فرایند توسعۀ یکپارچه موردتوجه برنامه‌ریزان توسعه قرار گرفته اسـت (صندوق بین‌المللی توسعۀ کشاورزی[2]، ۲۰۱۲، ص. ۷).

1. DiDis, Dablou & Emmanac
2. International Fund for Agricultural Development

برای سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی، منابع مالی می‌توانند ازطریق بانک‌ها و مؤسسات تعاونی در قالب اعتباراتی که دراختیار کشاورزان و شاغلان روستایی قرار داده می‌شود و یا در شکل سرمایه‌گذاری خصوصی افراد عملی شود (بانک اکتشاف آسیا[1]، ۲۰۰۲، ص. ۲). در همین رابطه، در مطالعه‌ای، لینچ (۱۳۸٦) از نوعی جریان رسمی سرمایه در قالب پول حواله‌شده ازسوی ساکنان شهر برای اقوام ساکن در روستا یاد می‌کند که این جریان در کشورهای درحال‌توسعه می‌تواند به تسهیل فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی و تشکیل سرمایه در مناطق روستایی منجر شود (لینچ، ۱۳۸٦، ص. ۱۸٤). به عقیدهٔ لینچ، جریان‌های مالی، ازیک‌طرف، بخش مهمی از مناسبات شهر و روستا را تشکیل می‌دهند و رابطهٔ متقابلی را برای جریان سرمایه و منابع مالی بین مناطق شهری و روستایی فراهم می‌کنند و ازطرف‌دیگر، سرمایه‌گذاری معکوس یا سرمایه‌گذاری افراد شهرنشین در مناطق روستایی می‌تواند نقش مهمی در بهبود ارتباطات اقتصادی- اجتماعی و تقویت روابط بازاری و ارتقای نقش تولیدی روستاها در اقتصاد منطقه‌ای داشته باشد (لینچ، ۱۳۸٦، ص. ۱۸۳). مادولا[2] (۱۹۹۸) در مناطق جنب صحرایی آفریقا، دربارهٔ شیوه‌های امرارمعاش ساکنان روستایی شواهدی را دربارهٔ چرخهٔ مؤثر سرمایه‌گذاری بین کشاورزان و غیرکشاورزان ارائه می‌کند؛ به‌طوری‌که از دیدگاه وی، تلاش‌های کشاورزان در منطقهٔ سوکامالند تانزانیا برای به‌دست‌آوردن گاری و دوچرخه منجر به افزایش جابه‌جایی و باردهی محصول کشاورزی گردید. این موضوع انگیزهٔ مهمی را برای کار کشاورزی فراهم آورد. وی شواهدی به‌دست آورد که ٤۰ درصد سرمایه‌گذاران و کارفرمایان، سرمایهٔ اولیهٔ خود را از کشاورزی به‌دست آورده‌اند (رومیانی، ۱۳۹۲، ص. ۷۹). مطالعهٔ افسر[3] (۱۹۹۹) در بنگلادش نشان می‌دهد که بهبود و پیشرفت ارتباطات و حمل‌ونقل منجر به ایجاد وضعیتی می‌شود که به افزایش توجه به سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی منتهی می‌شود و وی از این فرایند به‌عنوان «سرمایه‌گذاری معکوس» یاد می‌کند؛ زیرا، مهاجران شهری برای کسب سرمایه و تصمیم‌گیری به فعالیت‌های کشاورزی مراجعت می‌کنند. وی تأکید کرد که زیرساخت‌های ارتباطات و حمل‌ونقل برای اطمینان از بازگشت منافع به نواحی روستایی نقش اساسی دارند (رومیانی، ۱۳۹۲، ص. ۸٦). پاتر و دیگران معتقدند که ماهیت و اهمیت مبتنی بر

1. Asian Development Bank
2. Madola
3. Afsar

این روابط، در طول زمان و نیز در فضاها پیوسته درحال‌تغییر است و بیشتر با جریان‌ها و حرکات پیچیدهٔ جمعیت، کالا، منابع مالی، ایده‌ها و اطلاعات مشخص می‌شود (لینچ، ۱۳۸٦، ص. ٤٦)؛ ازاین‌رو، در سال ۲۰۰٤، سازمان ملل روز جهانی اسکان را چنین نامید؛ شهرها، موتور توسعهٔ روستایی هستند (خوبفکری برآبادی و قریشی،۱۳۹۰)؛ بنابراین، با توجه به مباحث مطرح‌شده می‌توان دیدگاه موردنظر دربارهٔ جریان سرمایه از مناطق شهری به روستاها را در جدول (٤) بررسی کرد:

جدول ٤- دیدگاه‌های مرتبط با انتقال سرمایهٔ مالی از مناطق شهری به روستاها

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹٤

دیدگاه‌ها	محققان	یافته‌ها
توسعه	کلانتری (۱۳۸۰، ص. ۲۲۳)	هر منطقه، شبکه‌ای به‌هم‌پیوسته از روابط اجتماعی، اقتصادی و فیزیکی است که ازطریق روابط بین نقاط روستایی و شهری شکل می‌گیرد و سبب انتقال سرمایه‌های مالی از مرکز شهری به روستاها می‌شود
نظریهٔ وابستگی	سعیدی (۱۳۸۵، ص. ۱۲۹)؛ پژوهشکدهٔ مدیریت شهری و روستایی (۱۳۹۰، ص. ۲٤۰)	جریان انتقال ثروت و منابع مالی عمدتاً از نواحی روستایی به مناطق شهری است؛ اما با ایجاد پیوستگی بازاری مناسب در سطح محلی و منطقه‌ای همراه باسیاست‌های تشویقی، به رشد و توسعهٔ روستایی سرعت داده می‌شود.
اقتصادی	پسالتوپولس و تامسون[1] (۲۰۱۱)	ایجاد اشتغال به‌طورمستقیم و غیرمستقیم با مراحل سرمایه‌گذاری در ارتباط است. اقدام به سرمایه‌گذاری ازطریق افزایش و ایجاد ظرفیت انطباقی و سازگاری می‌تواند به فرایند افزایش تولید و بهره‌وری عوامل تولید منجر شود.
برنامه‌ریزی منطقه‌ای	فن، کونگ و مخریج[2] (۲۰۰۵، ص. ۲)؛ رینی[3] (۲۰۱۲)	سکونتگاه‌های شهری و روستایی اجزای به‌هم‌پیوسته‌ای هستند که در جنبه‌های اقتصادی، مالی و اجتماعی ارتباط متقابل دارند که در حالت ایده‌آل، باید منابع توسعه ازقبیل سرمایه، نیروی کار، ایده‌ها و نظایر آن به‌طورآزادانه بین این دو بخش درحرکت باشند و بازده نهایی عوامل تولید باید به‌طورعادلانه بین این دو بخش توزیع شود. جریان‌یافتن سرمایه‌ها بین مناطق توسعه‌یافته و درحال‌توسعه عمدتاً ازطریق جریان سرمایه مبتنی‌بر اعتبارات مستقیم، کمک‌های فنی برای ارتقای صنعتی، انتخاب بخش‌ها و زمینه‌های خاص برای سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های توسعه است که توانسته است با تغییرات نهادی و بهبود توسعهٔ انسانی همراه شده و به کاهش فقر در نواحی مقصد کمک کند.

1. Psaltopoulos & Thomson
2. Fan, Kang & Mukherjee
3. Rinne

ادامه جدول ٤

دیدگاه‌ها	محققان	یافته‌ها
قطب رشد	قره‌باغیان (۱۳۸۱، ص. ۲۹٦)؛ صباغ‌کرمانی (۱۳۸۰، ص. ۷)؛ میشی[1] (۱۹۷۱، صص. ٤-۳)	رابطهٔ مناطق شهری و روستاهای پیرامون آن‌ها می‌تواند با توجه به جریان متقابل کالا و سرمایه و دیدگاه‌ها، به توسعهٔ مناطق روستایی منجر شود که از آن با عنوان اثر رخنه یا «اثر انتشار تدریجی» و «اثر قطبی‌شدن» یاد می‌شود.
نظریهٔ مرکز- پیرامون	سالتوپولس و تامسون (۲۰۱۱، صص. ۵۱- ۵۰)	روستاهای واقع در «مرکز» با مواردی ازقبیل تراکم بالای جمعیت، مجاورت زیاد با بازارهای اصلی، وابستگی کم به کشاورزی و دارابودن پایه‌های اقتصادی متنوع با فرآیند انطباق آرام مشخص می‌شوند. از طرف دیگر، مناطق روستایی «پیرامونی» با ویژگی‌هایی ازقبیل انزوای شدید، جمعیت، نارسایی زیرساختی، وابستگی زیاد به کشاورزی مشخص شناخته می‌شوند و با فرایند تعدیل ساختاری مهمی مواجه هستند؛ برای مثال، هدف سیاست توسعهٔ منطقه‌ای در یونان (کشوری که باوجود دوری و انزوای نواحی روستایی، به‌شدت به کشاورزی وابسته است) بهبود اشتغال منطقه‌ای، بازتوزیع و تنوع‌بخشی به پایه‌های اقتصاد منطقه‌ای، ارتقای رقابت‌پذیری ازطریق سازگاری و انطباق با نوآوری و فناوری در همهٔ مراحل تولید است. این کشور، برای پروژه‌های سرمایه‌گذاری در بخش‌های صنعت و خدمات اقدام به همکاری ناحیه‌ای کرده است تا زمینه را برای انگیزه‌های سرمایه‌گذاری فردی در توسعه ایجاد کند و به پایداری رشد بخش‌های غیرکشاورزی کمک کند.

بنابراین، رابطهٔ مناطق شهری و روستایی تنها در جریان مالی- پولی خلاصه نمی‌شود؛ بلکه نواحی شهری نیز برای تأمین مواد اولیه و خام وابسته به نواحی روستایی هستند. به‌عبارت‌دیگر، مصرف‌کنندگان شهری منافع زیادی از تأمین غذای ارزان و پایدار از مناطق روستایی دارند (فن و همکاران، ۲۰۰۵، ص. ۲). افزون‌براین، بخش روستایی نیز به‌عنوان نواری (بافر) محافظتی درمقابل تأثیرهای نامناسب شوک‌های اقتصاد کلان بر اقتصاد شهری قرار می‌گیرد (بانک جهانی[2]، ۲۰۰۱). علاوه‌براین، ارتباطات بین بخش روستایی و شهری دربرگیرندهٔ جریان اطلاعات ازقبیل فرصت‌های اشتغال و بازار و حرکت جمعیتی بین روستا و شهر به‌صورت موقتی و دائمی است؛ ازاین‌رو، مناسبات روستا- شهری نیازمند بررسی‌های

1. Miyoshi
2. World Bank

جامع با هدف فهم تغییر در ماهیت و شدت این تعاملات درطول زمان است (کور[1]، ۲۰۰۷، ص. ٦)؛ البته، در این تحقیق دیدگاه های اقتصادی و وابستگی در زمینه‌های مختلف جریان‌های مالی و پولی، از شهر به روستا مدنظر است.

۵. یافته‌های تحقیق

۵. ۱. یافته‌های توصیفی

ابتدا به یافته‌های توصیفی تحقیق پرداخته می‌شود. بیشترین فراوانی در طبقات سنی مربوط به گروه سنی ۳۵-۲۵ سال بوده است که با فراوانی ٦۵ نفر، ٤۳/٦۲ درصد را به‌خود اختصاص داده است. همچنین، در مؤلفه جنسیت، بیشترین پاسخ‌گویان را مردان با فراوانی ۱۱۷ نفر و ۷٦/۷۸ درصد، در وضعیت تحصیلات، تحصیلات راهنمایی با فراوانی ٤۷ نفر و ۳۱/۱۰ درصد، در مؤلفه‌های شغل، و در متغیر کشاورزی با فراوانی ۷۵ نفر و ۵۰/۳۳ درصد، بیشترین میزان فراوانی و درصد فراوانی را به‌خود اختصاص داده‌اند و سایر گزینه‌ها در رده‌های پایین‌تر از آن‌ها قرار دارند.

جدول ۵- مشخصات پاسخ‌گویان در محدودهٔ موردمطالعه

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹٤

طبقات سنی	فراوانی	درصد	جنسیت	فراوانی	درصد	سواد	فراوانی	درصد	نوع شغل	فراوانی	درصد
۲۵-۱۵	۳۵	۲۳/٤۸	مرد	۱۱۷	۷٦/۷۸	بی‌سواد	۱۵	۱۰/۰٦	دولتی	۱۰	٦/۷۱
۳۵-۲۵	٦۵	٤۳/٦۲	زن	۳۳	۲۲/٦٤	ابتدایی	٤۵	۳۰/۱۰	کشاورزی	۷۵	۵۰/۳۳
٤۵-۳۵	۲۳	۱۵/٤۳				راهنمایی	٤۷	۳۱/۱۰	خانه‌دار	۲٦	۱۷/٤٤
۵۵-٤۵	۲۲	۱٤/۷٦				دیپلم	۳۲	۲۱/۱۲	بازنشسته	۱۰	٦/۷۱
٦۵-۵۵	٤	۲/٦۸				فوق‌دیپلم و بالاتر	۱۰	٦/۷۱	بیکار	۲۸	۱۸/۷۹
کل	۱٤۹		کل	۱٤۹		کل	۱٤۹		کل	۱٤۹	

بررسی میزان سرمایه‌گذاری‌ها توسط خانواده‌های شهری در روستاهای موردمطالعه، در بازدهٔ زمانی بین سال‌های ۱۳۷۵-۱۳۸۵ درنظر گرفته شده است. نتایج نشان داد که میزان سهم این نوع سرمایه‌گذاری در کل اشتغال ایجادشده، در روستاهای ارهان ۱۸/۵ درصد (۲۵ نفر)،

1. Kaur

پیرزاغه ۲۸ درصد (۴۲ نفر) و عمیدآباد ۵۵/۵ درصد (۸۰ نفر) و درمجموع، ۳۴ درصد (۱۴۷ نفر) بوده است. این ارقام، اهمیت سرمایه‌گذاری شهری را در اشتغال‌زایی به‌خصوص در روستای عمیدآباد نشان می‌دهد.

جدول ٦- میزان اشتغال‌زایی روستاهای موردمطالعه

مأخذ: شناسهٔ آبادی‌ها و بررسی‌های میدانی، سال‌های ۱۳۷۵و ۱۳۸۵

روستاها	سال ۱۳۷۵			سال ۱۳۸۵			
	مرد	زن	کل اشتغال	مرد	زن	کل اشتغال	تعداد مشاغل حاصل از سرمایه‌گذاری‌های شهری
ارهان	۱۹۹	٦	۲۵۰	۳۳۹	۱	۳٤۰	۲۵
پیرزاغه	۳٦٤	۷	۳۷۱	٤۹۳	۲۸	۵۲۱	٤۲
عمیدآباد	٤۸٦	٤	٤۹۰	٦۱٤	۲۰	٦۳٤	۸۰

افزون‌براین، برای بررسی نقش سرمایه‌گذاری‌های خانوادگی در بهبود توسعهٔ پایدار خانوارهای روستایی موردمطالعه، به ارزیابی وضعیت توسعهٔ پایدار خانوارها در قبل و بعد از گسترش سرمایه‌گذاری خانوادگی با استفاده از آزمون‌های ویلکاکسون و فریدمن اقدام شده است. برای بررسی این وضعیت، ۷ معیار با هدف سنجش توسعهٔ پایدار خانوارهای موردمطالعه درنظر گرفته شده‌اند که عبارت‌اند از: اشتغال‌زایی، درآمدزایی، مهاجرت، مشارکت و همکاری، کاربری‌ها، زیرساخت و زیست محیطی. یافته‌های به‌دست‌آمده از آزمون ویلکاکسون نشان داد که قبل از سرمایه‌گذاری، وضعیت توسعهٔ خانوارهای روستایی موردمطالعه در معیارهای موردبررسی در سطح بسیار پایین بود؛ به‌طوری‌که در شاخص مهاجرت با ۲/۲۱ و درآمدزایی با ۲/۳۳ کمترین میزان میانگین‌ها را داشتند که دلیل آن نبود سرمایه‌گذاری، مشکلات دسترسی، نبود زیرساخت‌ها و جاده‌های ارتباطی، انزوای جغرافیایی، مشارکت و همکاری ضعیف، نبود خدمات ارتباطی و غیره در منطقهٔ موردمطالعه بوده است. این درحالی است که سیر رشد جمعیتی از سال ۱۳۷۵-۱۳۹۰ نشان می‌دهد که در روستاهای عمیدآباد و پیرزاغه، جمعیت همچنان رو به افزایش است و سرمایه‌گذاری سبب مهاجرت‌پذیری در روستاهای نمونه شده است که از دلایل آن می‌توان به سرمایه‌گذاری‌های شهری مانند شهرهای ابهر، خرمدره و صائین‌قلعه اشاره کرد.

همچنین، یافته‌های آزمون ویلکاکسون نشان داد که گسترش سرمایه‌گذاری‌های خانوادگی، باعث تغییراتی در این شاخص‌ها شده است: شاخص‌های درآمدزایی مانند بهبود تنوع‌بخشی منابع درآمدی خانوار، افزایش پس‌انداز برای تأمین غذا و پوشاک، پس‌انداز برای تفریح و مسافرت، شاخص مهاجرت مانند کاهش مهاجرت ساکنان به‌ویژه جوانان، مهاجرپذیری روستاها، درون‌کوچی و بازگشت مهاجران سال‌های قبل، امنیت برای سرمایه‌گذاری، شاخص اشتغال‌زایی مانند ایجاد اشتغال در فعالیت‌های کشاورزی، دامداری، باغات، شیلات، خدمات و توسعهٔ فعالیت‌های کارآفرینی و غیره و شاخص تغییرات کاربری مانند تغییرات زمین‌های آبی، دیم، باغات، تعداد قطعات زمین، تغییرات کاربری در مزارع و باغات و غیره، شاخص زیرساخت‌ها تغییراتی مانند آسفالت‌کردن جاده‌ها برای حمل‌ونقل ارتباطی، بهبود مسکن، بهبود تجهیزات خصوصی‌سازی و غیره، شاخص مشارکت و همکاری مانند همکاری سرمایه‌گذاری در امور روستا، مشارکت در تأمین هزینه‌های عمومی، همیاری در تأمین هزینه‌های خدمات، همدلی اهالی روستا با سرمایه‌گذاران، شاخص محیط طبیعی مانند تغییراتی در تخریب زیبایی‌های طبیعی و تغییر کاربری‌های زمین‌های کشاورزی مرغوب، تخریب پوشش‌های گیاهی به‌دلیل خاک‌برداری و ساختمان‌سازی برای مرغداری‌ها، گاوداری‌ها و غیره، ساخت-وساز گاوداری‌ها، زمین‌های کشاورزی با کشت گندم و سیب‌زمینی تبدیل به کشت یونجه، جو و ذرت .

جدول ۷- بررسی وضعیت توسعهٔ پایدار روستایی قبل و بعد از سرمایه‌گذاری خانوادگی با استفاده از آزمون ویلکاکسون

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹٤

مؤلفه‌های معیشت روستایی		میانگین	انحراف‌معیار	آمارهٔ Z	سطح معناداری
اشتغال‌زایی	قبل	۲/۳۵	۰/۸۲٤	-۳/۸۵۱	۰/۰۰۰
	بعد	۳/۵۵	۰/۵۰٦		
درآمدزایی	قبل	۲/۳۳	۰/۸٦۱	-۵/۲۵۳	۰/۰۰۰
	بعد	۳/۵۳	۰/٦۵۱		
مهاجرپذیری	قبل	۲/۲۱	۰/۸۱۳	-۵/۹۳۱	۰/۰۰۰
	بعد	۳/۱۱	۰/٤۷۱		
مشارکت و همکاری	قبل	۲/۷۸	۰/۹۹۳	-۵/۳۱۵	۰/۰۰۰
	بعد	۳/٦٦	۰/٦۵۵		

ادامه جدول ۷

مؤلفه‌های معیشت روستایی		میانگین	انحراف‌معیار	آمارۀ Z	سطح معناداری
کاربری	قبل	۲/۴۷	۱/۰۳۶	-۴/۲۱۸	۰/۰۰۰
	بعد	۳/۴۵	۰/۶۷۸		
زیرساخت‌ها	قبل	۲/۷۴	۱/۱۰۲	-۱/۸۰۳	۰/۰۷۱
	بعد	۳/۳۸	۰/۵۲۳		
تغییرات محیطی	قبل	۲/۳۳	۱/۰۷۱	-۳/۹۹۰	۰/۰۰۰
	بعد	۳/۳۹	۰/۶۱۵		

جدول (۸) نشان می‌دهد که براساس آزمون فریدمن، بین میانگین معیارهای توسعۀ پایدار روستایی خانوارهای موردمطالعه در سطح آلفای ۰/۰۱ تفاوت معناداری وجود دارد. بیشترین میانگین رتبه‌ای به‌ترتیب مربوط به معیارهای درآمدزایی، مهاجرت، اشتغال‌زایی و کمترین میانگین رتبه‌ای مربوط به زیرساخت‌ها و کاربری‌ها در محدودۀ موردمطالعه بوده است. بررسی میانگین رتبه‌ای داده‌های حاصل از تحلیل کمی معیارهای توسعۀ پایدار، نشان‌دهندۀ بالابودن سطح معیارهای توسعۀ پایدار خانوارهای روستایی موردمطالعه به میزان بیشتر از حد متوسط در معیارهای اشتغال‌زایی، درآمدزایی، مهاجرت، مشارکت و همکاری، کاربری‌ها، زیرساخت‌ها و تغییرات محیطی در محدودۀ موردمطالعه می‌باشد.

جدول ۸- معناداری تفاوت میانگین رتبه‌ای توسعۀ روستایی براساس آزمون فریدمن

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۴

میانگین رتبه‌ای فریدمن	تعداد	میانگین عددی	میانگین رتبه‌ای
اشتغال‌زایی	۱۴۹	۴/۲۵	۵/۳۱
درآمدزایی	۱۴۹	۳/۹۹	۴/۱۲
مهاجرت	۱۴۹	۴/۰۷	۴/۵۰
مشارکت و همکاری	۱۴۹	۴/۲۰	۴/۹۰
کاربری	۱۴۹	۳/۷۴	۲/۹۳
زیرساخت	۱۴۹	۳/۴۶	۲/۲۰
تغییرات محیطی	۱۴۹	۳/۹۶	۴/۰۴
کل	۱۴۹	۳/۹۴	۴
کای دو	۱۶۶/۷۴۹		
درجۀ آزادی	۶		
سطح معناداری	۰/۰۰۰		

۵. ۲. تحلیل فضایی اثرگذاری سرمایه‌گذاری خانوادگی بر توسعهٔ پایدار روستایی

برای بررسی اینکه در کدام روستا بیشترین سرمایه‌گذاری خانوادگی انجام شده است، از آزمون کروسکال والیس استفاده شده است؛ به‌طوری‌که هفت معیار (اشتغال‌زایی، درآمدزایی، کاهش مهاجرت، مشارکت و همکاری، کاربری‌ها، زیرساخت‌ها و تغییرات محیطی) در هرکدام از روستاها از دیدگاه خانوارهای محدودهٔ موردمطالعه موردبررسی و سنجش قرار گرفتند؛ بنابراین، ازلحاظ معیارهای به‌کار گرفته‌شده، به‌ترتیب روستای عمیدآباد، بیشترین میانگین رتبه‌ای و روستای ارهان، کمترین میانگین رتبه‌ای سرمایه‌گذاری‌های خانوادگی را داشتند.

جدول ۹- آزمون کروسکال والیس برای ارزیابی سرمایه‌گذاری خانوادگی

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹٤

شاخص‌ها	روستاها	تعداد	میانگین رتبه‌ای
اشتغال‌زایی	عمیدآباد	۵۰	٦٦/۳۷
	پیرزاغه	۵۰	۵۵/۳۹
	ارهان	٤۹	۳۹/۱۵
درآمدزایی	عمیدآباد	۵۰	٦٦/٤۷
	پیرزاغه	۵۰	۵٤/۹۹
	ارهان	٤۹	۳۹/۰۰
کاهش مهاجرت	عمیدآباد	۵۰	۵۸/۸۱
	پیرزاغه	۵۰	۵٤/۳۹
	ارهان	٤۹	٤۷/۲۰
مشارکت و همکاری	عمیدآباد	۵۰	٦٦/۰٤
	پیرزاغه	۵۰	٦۳/۰٤
	ارهان	٤۹	۳۱/۳۱
کاربری‌ها	عمیدآباد	۵۰	٦۵/۰۵
	پیرزاغه	۵۰	۵۲/۵٦
	ارهان	٤۹	٤۲/۹۳
زیرساخت‌ها	عمیدآباد	۵۰	۵٦/۰۱
	پیرزاغه	۵۰	۵۲/۵٦
	ارهان	٤۹	۵۱/۸٦

ادامه جدول ۹

شاخص‌ها	روستاها	تعداد	میانگین رتبه‌ای
تغییرات محیطی	عمیدآباد	۵۰	٦٦/۹۷
	پیرزاغه	۵۰	۵۹/۰٦
	ارهان	٤۹	۳٤/۰۹

جدول (۱۰) نشان می‌دهد که اثرات سرمایه‌گذاری خانوادگی با بیشتر معیارهای توسعهٔ روستایی رابطهٔ معناداری دارد؛ به‌طوری‌که بیشترین تأثیر را شاخص‌های اشتغال‌زایی با میانگین ۲۹/۵۲ و مشارکت و همکاری با میانگین ۲۳/۰۲ داشته‌اند و کمترین تأثیر مربوط به شاخص‌های کاربری‌ها و زیرساخت‌ها بوده است.

جدول ۱۰- ارزیابی اثرهای سرمایه‌گذاری خانوادگی در معیارهای توسعهٔ پایدار روستایی ازطریق آزمون کروسکال والیس

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹٤

–	اشتغال‌زایی	درآمدزایی	کاهش مهاجرت	مشارکت و همکاری	کاربری‌ها	زیرساخت‌ها	تغییرات محیطی
کای‌اسکوئر	۲۹/۵۲	۱٤/۷۵	۹/٤۹	۲۳/۰۲	۰/۳۸۰	٤/٦۳	۱٤/۳۵
درجهٔ آزادی	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲
معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۹	۰/۰۰۰	۰/۸۲۷	۰/۰۸٦	۰/۰۰۱

همچنین، برای بررسی توسعهٔ روستایی که بیشترین سرمایه‌گذاری خانوادگی در آن صورت گرفته است، از آزمون تی دو نمونه‌ای مستقل استفاده شده است. این آزمون نشان می‌دهد که بین توسعهٔ روستایی و روستای نمونه رابطهٔ معنادار وجود دارد. همانطورکه در جدول (۱۱) مشاهده می‌شود، آزمون لوین پیش‌فرض برابری واریانس‌ها را بین توسعه و روستاها تأیید می‌کند ($F = 0/808, P < 0/05$). در قسمت آزمون تی جدول (۱۰) نیز نشان داده شده است که گروه توسعه و روستای نمونه رابطهٔ معناداری دارند ($t = 3/87, P \leq 0/05$)؛ بنابراین، سرمایه‌گذاری در روستای عمیدآباد، پایداری توسعهٔ روستایی را به‌همراه داشته است.

جدول ١١- رابطهٔ معناداری معیارهای توسعهٔ روستایی با استفاده از آزمون تی دو نمونه‌ای مستقل

مأخذ: نگارندگان، ١٣٩٤

شرایط آزمون		سطح برابری واریانس		آزمون تی برای بررسی برابری						
	میانگین‌ها	F	سطح معناداری	مقدار t	درجهٔ آزادی	سطح معناداری	تفاوت از حد مطلوبیت	میزان خطا	فاصلهٔ اطمینان از ٩٥ درصد: پایین‌تر	فاصلهٔ اطمینان از ٩٥ درصد: بالاتر
توسعهٔ روستایی	٣/٧١	٠/٨٠٨	٠/٣٧٢	٣/٧٨٥	١٥٧	٠/٠٠٠	١/٠٥٥	٠/٢٧٩	٠/٤٩٧	١/٦١٢
روستای عمیدآباد	٢//٦٦			٤/٠٦٢	٢٣/٩٤٧	٠/٠٠٠	١/٠٥٥	٠/٢٦٠	٠/٥١٩	١/٥٩١

٦. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در کشورهای درحال‌توسعه با توجه به بهبود زیرساخت‌های ارتباطی و دستگاه‌های دسترسی، در چند دههٔ اخیر، روابط و مناسبات روستا- شهری موجب ایجاد تحولات زیادی شده است و به بهره‌مندی سکونتگاه‌های روستایی از منابع شهری، در قالب سرمایه‌گذاری معکوس کمک زیادی کرده است؛ به‌طوری‌که از مهم‌ترین کارکردهای سرمایه‌گذاری خانوادگی، می‌توان به تأمین غذای جامعه، ایجاد اشتغال گسترده و کم‌هزینه و ایجاد توازن در بازار کار و سرمایه اشاره کرد؛ بنابراین، سرمایه‌های انتقال‌یافته از شهر به روستا ، منبع مهمی برای سرمایه‌گذاری خانوادگی و ارتقای کارآفرینی و مهارت شده‌اند. همچنین، درراستای پاسخ‌گویی به سؤال‌های مطرح‌شده در پژوهش، نتایج نشان داد که سرمایه‌گذاری‌های صورت‌گرفته با منشأ شهری، به‌ترتیب در شاخص‌های مهاجرت با میانگین ٢/٢١ و درآمدزایی با میانگین ٢/٣٣، کمترین میزان را قبل از سرمایه‌گذاری به خود اختصاص دادند و بیشترین تأثیرات بعد از سرمایه‌گذاری، مربوط به شاخص مشارکت و همکاری و اشتغال‌زایی، هر کدام به‌ت رتیب با میانگین ٣/٦٦ و ٣/٥٥ بوده است. همچنین، آزمون فریدون نشان داد که معیارهای اشتغال‌زایی، مشارکت و همکاری، هرکدام به‌ترتیب با میانگین رتبه‌ای ٥/٣١ و٤/٩٠، بیشترین اولویت را به‌خود اختصاص دادند. شاخص‌های زیرساخت و کاربری با میانگین رتبه‌ای ٢/٢٠ و ٢/٩٣ کمترین اثرپذیری را در محدودهٔ موردمطالعه داشتند. آزمون کروسکال

والیس نشان داد که در روستاهای عمیدآباد، پیرزاغه و ارهان، به‌ترتیب بیشترین سرمایه‌گذارهای خانوادگی انجام شده است و درنهایت، بررسی آماری سال‌های ١٣٤٥–١٣٩٠ نشان داد که در روستاهای موردمطالعه، نرخ رشد جمعیت درحدانتظار نبوده است و در همهٔ مقاطع، مهاجرفرستی وجود داشته است؛ بنابراین، سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شدهٔ شهری به‌تنهایی قادر به تثبیت کامل جمعیت نبوده است؛ ازاین‌رو، در روستاهای موردمطالعه، به‌دلیل بومی‌بودن خود سرمایه‌گذاران شهری، وابستگی‌های فامیلی یا خویشاوندی و کمک به همنوع خود تمایل داشته‌اند تا در این روستاها زمینه‌ها را برای سرمایه‌گذاری فراهم کنند و لازم است که با توجه به ظرفیت‌های منطقهٔ موردمطالعه در زمینه‌هایی چون معدن شن و ماسه، امکان تنوع کشت محصولات کشاورزی و توان ارتقای فرآورده‌های دامی، امکان سرمایه‌گذاری بیشتر درراستای توسعهٔ پایداری‌تر را فراهم ساخت. با توجه به یافته‌های پژوهش، راهکارهای زیر پیشنهاد می‌شود:

- افزایش همکاری و مشارکت مردم محلی برای جلب سرمایه‌گذاری‌هایی با منشأ شهری؛
- تشویق سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری در مراکز روستایی منطقه با توجه به استقرار روستاهای موردمطالعه در مسیر ارتباطی ابهر- زنجان؛
- تعامل مردم محلی با سرمایه‌گذاری برای جذب نیروی کارگری در روستاها تا زمینهٔ بیکاری فراهم شود و نیز نیروی جوان روستاها به‌کار گرفته شود؛
- بهبود تجهیزات روستایی با هدف کیفیت جاده‌های ارتباطی برای حمل‌ونقل عمومی؛
- توجه به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های روستاهای موردمطالعه با توجه ویژگی‌های طبیعی، تنوع کشت محصولات کشاورزی و فرآورده‌های دامی؛
- برقراری ارتباط بین مردم و سرمایه‌گذاران شهری در فعالیت‌های کشاورزی و دامداری برای اثرگذاری بیشتر صنایع و افزایش تنوع‌بخشی اقتصادی و درآمدهای اقتصادی.

کتابنامه

١. بازرگان، ع.، محمدی‌یگانه، ب.، و رابط، ع. ر. (١٣٨٩). *تنوع‌بخشی اقتصاد روستاها به‌منظور تحقق توسعهٔ پایدار.* (پایان‌نامهٔ منتشرنشدهٔ کارشناسی‌ارشد جغرافیا)، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

٢. پاپلی‌یزدی، م. ح.، و ابراهیمی، م. ا. (١٣٨١). *نظریه‌های توسعه روستایی*، تهران: انتشارات سمت.

۳. پژوهشکدهٔ مدیریت شهری و روستایی. (۱۳۹۰). *مدیریت روستایی*. تهران: انتشارات وزارت سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور.

٤. تقیلو، ع. ا.، و عبدالهی، ع. ا. (۱۳۹۲). توسعهٔ کشاورزی با تأکید بر مناسبات شهر و روستا (مطالعهٔ موردی: استان آذربایجان‌غربی). *فصلنامهٔ اقتصاد و توسعه روستایی*، *۱*(۳)، ۵۰-۲۹.

۵. توانبخش، م.، و ارجمند سیاه‌پوش، ا. (۱۳۸۸)، *مبانی توسعهٔ پایدار شهری*. تهران: نشر جامعه-شناسان.

٦. جمعه‌پور، م. (۱۳۸٤). *برنامه‌ریزی توسعهٔ روستای: دیدگاه و روش‌ها*. تهران: انتشارات سمت.

۷. حیدری مکرر، ح.، و احمدی، غ. (۱۳۹۰). چالش‌های سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی سیستان. *اندیشهٔ جغرافیایی*، *۵*(۱۰)، ۷۵-٦۰.

۸. خوبفکری برآبادی، ح. ا.، و قریشی، ص. ا. (۱۳۹۰). پیوندهای روستایی- شهری زهدان و توسعهٔ نواحی روستایی (مطالعهٔ موردی: شهرستان زاهدان). *پژوهش‌های روستایی*، *۳*(۱)،۱٤٦-۱۱۹.

۹. دی‌دیاس، ه.، دبلیو، ب.، و امانایاک، و. (۱۳۸۳). *درسنامهٔ برنامه‌ریزی توسعهٔ روستایی*. تهران: وزارت جهاد سازندگی، مرکز تحقیقات و برررسی مسائل روستایی.

۱۰.رضوانی، م. ر.، اکبریان رونیزی، س. ر.، و رجایی، س. ع. (۱۳۸٦). نقش وجوه ارسالی و سرمایه‌گذاری مهاجران در توسعهٔ روستایی (مطالعهٔ موردی: دهستان رامشهٔ شهرستان اصفهان). *پژوهش‌های جغرافیا انسانی*،*۱۰*(۳)، ۱۸۰-۵۵.

۱۱.رومیانی، ا. (۱۳۹۲). *ارزیابی نقش جریان سرمایهٔ شهری- روستایی در توسعهٔ پایدار گردشگری - (مطالعهٔ موردی: دهستان حصارولیعصر- شهرستان بوئین‌زهرا)*. (پایان‌نامهٔ منتشرنشدهٔ کارشناسی‌ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی)، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

۱۲.سعیدی، ع. (۱۳۸۵). *مبانی جغرافیای روستایی*. تهران: انتشارات سمت.

۱۳.سعیدی، ع.، و تقی‌زاده، ف. (۱۳۸٤). پیوندهای روستایی- شهری و توسعهٔ منطقه‌ای: بررسی تطبیقی شهرستان‌های باغملک و اردکان. *جغرافیا (نشریهٔ علمی- پژوهشی انجمن جغرافیایی ایران)*، ۳(٦ و۷)، ٤۷-۳۳.

۱٤.صابری‌فر، ر.، و قیصاری، ص. (۱۳۸۸). مدیریت اجتماعی مناطق روستایی و کاهش فقر (مطالعهٔ موردی: روستای منطقهٔ حسین‌آباد غیناب سربیشه). *فصلنامهٔ روستا و توسعه*، *۱۲*(۲)، ۳٦-۱۵.

۱۵.صباغ کرمانی، م. (۱۳۸۰). *اقتصاد منطقه‌ای*. تهران: انتشارات سمت.

۱٦.صرامی، ح. (۱۳۸٦). مرکز پیرامون و رابطهٔ شهر و روستا. *فصلنامهٔ تحقیقات جغرافیایی*، *۱۳*(۷۷)، ۱۱۲-۱۰۰.

۱۷. عینالی. ج.، و رومیانی، ا. (۱۳۹۱). *ارزیابی نقش سرمایه‌گذاری خانوادگی با منشأ شهری در توسعهٔ روستایی با تأکید بر بخش کشاورزی (مطالعهٔ موردی: روستای کامشکان (دهستان حصارولیعصر- شهرستان بوئین‌زهرا).* همایش مدیریت سرمایه و استعدادهای کشاورزی در پرتو صنعت و تجارت در استان زنجان، زنجان.

۱۸. قره‌باغیان، م. (۱۳۸۱). *اقتصاد رشد و توسعه* (جلد اول). تهران: نشرنی.

۱۹. کلانتری، خ. (۱۳۸۰). *برنامه‌ریزی و توسعهٔ منطقه‌ای (تئوری‌ها و تکنیک‌ها). تهران.* انتشارات خوشبین.

۲۰. لهسائی‌زاده، ع. (۱۳۸۷). جامعه‌شناسی توسعه (چاپ هفتم). تهران: *انتشارات دانشگاه پیام نور.*

۲۱. لینچ، ک. (۱۳۸٦). *روابط متقابل شهر و روستا در کشورهای درحال‌توسعه* (م. ر. رضوانی و د. شیخی، مترجمان، ۱۳۸٦).تهران: انتشارات پیام.

۲۲. محمدی‌یگانه، ب.، و حسین‌زاده، ا. (۱۳۹۲). نقش عملکردی روستا- شهرها در توسعهٔ روستاهای پیرامونی (مطالعهٔ موردی: شهر زرین‌رود شهرستان خدابنده). *فصلنامهٔ علمی- پژوهشی برنامه‌ریزی منطقه‌ای،* ۳(۱۱)، ٦٤-.٥٥.

۲۳. معیدفر، س.، و اکبری، ص. (۱۳۸۵). مناسبات روستا با شهر و اثرات توسعه‌ای آن (مطالعهٔ موردی: شهرستان ساوجبلاغ). *نشریهٔ جغرافیایی،* ٦(۸ و ۳)، ٩٦-٧٥.

24. Afsar, R. (1999). Rural- urban dichotomy and convergent: Emerging realities in Bangladesh. *Environmental and Urbanization*, *11*(1), 235-249.
25. Asian Development Bank. (2000). *Finance for the poor*: *Microfinance development strategy.* Retrieved April 25, 2016, from https:// www.adb.org/ documents/finance-poor-microfinance-development-strategy.
26. Dillon, A., Sharma, M., & Zhang, X. (2011). Dillon, A., Sharma, M., & Zhang, X. (2011). Estimating the impact of rural investments in Nepal. *Food Policy*, *36*(2), 250-258.
27. Escape. (1996). *Showing the way: Methodologies for successful rural poverty alleviation projects*. Bang kook, ESCAP.
28. Fan, S., Chen-Kang, C., & Mukherjee, A. (2005). *Rural and urban dynamics and poverty: Evidence from China and India.* Washington, DC: IFPRI.
29. Friedman, M. (1982). The political question: Can we have a national industrial policy or a national regional policy. *Regional Dimensions of Industrial Policy.* Cambridge, Mass.: DC Heath and Company.
30. International Fund for Agricultural Development (IFAD). (2012). *Private-sector strategy: Deepening IFAD’s engagement with the private sector*. Retrieved July 16, 2015, from http:// www. polity. org. za/ article/ private –sector -strategy-deepening -ifads- engagement –with –the –private –sector –march -2012-2012-03- 09
31. Johnson, G. E. (1993). Family *strategies and economic transformation in rural China: Some evidence from the Pearl River Delta.* In D. Davis & S.

Harrell (Eds.), *Chinese families in the post-Mao Era* (pp. 36-103). Berkeley, Los Angeles and London: University of California Press.

32. Kaur, R. (2007). *Urban-rural relations and regional development: Changing nature, intensity and interaction mechanisms*. New Delhi: Regal Publication.
33. Lingfei, W., Dominique, E., Agni Klintuni, B., Patric,. L., Chris, R., Margulesa, E., & Jeffre,. A. S. (2014). Asian investment at artisanal and small-scale mines in rural Cameroon. *The Extractive Industries and Society, 2*(1), 64-72.
34. Miyoshi, T. (1971). *Successes and failures associated with the growth pole strategies* (Unpulished master's thesis). Department of Economic Studies, Faculty of Economic and Social Studies, University of Manchester, Manchester, England.
35. OECD, (2012), *Promoting Growth in All Regions*: Lessons from across the OECD. March 2012. http://www.oecd.org/site/govrdpc/49995986.pdf.
36. Osabuohien, E. S. (2014). Large-scale agricultural land investments and local institutions in Africa: The Nigerian case. *Land Use Policy, 39*, 155-165.
37. Psaltopoulos Psaltopoulos, D., & Skouras, D. (2011). Employment effects of private investment initiatives in rural areas of Southern Europe: A regional SAM approach. *Agricultural Economics Review, 12*(2), 50.
38. Rakodi, C. (2002). *Economic devement, urbanization and poverty.*In C. rakodi & T. Looyd-Jones (Eds.), Urban Livelihoods: A people-centred approacch to reducing poverty (pp. 23-36). London: Earthscan.
39. Rinne, K. K. (2012). *Empirical views of the relationship between local communities and people living multilocational lifestyle, Rural at the Edge.* Presented at The 2nd Nordic Conference for Rural Research, University of Eastern Finland and Joensuu.
40. Weng, L., Endamana, D., Boedhihartono, A. K., Levang, P., Margules, C. R., & Sayer, J. A. (2015). Asian investment at artisanal and small-scale mines in rural Cameroon. The Extractive Industries and Society, 2(1), 64-72.
41. World Bank (2001). *Reaching the rural poor. The rural development strategy of the World Bank*. Retrieved July 28, 2015, from www.worldbank.org.
42. Zhang, J., Zhang, L., Rozelle, S., & Boucher, S. (2006). Self-employment with Chinese characteristics: The forgotten engine of rural China's growth. *Contemporary Economic Policy, 24*(3), 446–458.